

Derkovits Gyula

1894-1934

Színes diapozitívek

1—50.

Írta és összeállította: Körner Éva

Színes felvételek: Schiller Alfréd

Fekete-fehér fotók: Petrás István

Szerkesztette: Theisler György

1. *Címkocka*

2. *Püspöksüveges önarckép 1922*

papír, rézkarc, 18,2×11,9 cm

„Szombathelyen is, máshol is, ezernyolcszáznegyvennégy április 13-at írtak, mikor erre a ma is tapasztalható világra jöttem... Apám asztalos volt... Úgy voltam az öntudat után tapogatózva és bámulva a faragott asztallábfigurákat, ... Ezekből a félemler-figurákból asztal készült, akik a fejükön hordják a jó és finom falatoktól megrakott asztal kőlapját és amíg gazdáik esznek, ők meg sem mukkannak... Így volt az asztal felépítve és így van ma is... — de az asztalos kalapács a kezében, rád vár a munka, hogy másképp építsd fel az asztalt.”

(Derkovits Gyula önéletrajzi jegyzetei, MNG adattár)

3. *Nagy fa alatt 1922*

vászon, olaj, 125×120,5 cm

„A nagy fa alatt fő gondolati tartalma az emberi élet teljessége, az élet körforgása. Az életteljesség szimbólumrendszerének fontos eleme a fa... életfa. Az élet két ellentétes pólusát képviselő fiatal nőtől és agg férfitől közrevéve mintegy kettőjük eredője, a létezés tengelye; lombja pedig annak beborító palástja, Marées aranyalmafájának, Gauguin mangófájának utódja.” A kép a nyergesújfalui kommunának, 1919 nyarának emléke.

(Körner Éva: Derkovits Gyula)

4. *Utolsó vacsora 1922*

vászon, olaj, 150×143 cm

„Utolsó vacsora című festménye jelzi legtalálóbban pályájának első állomását. Bátyja, Jenő, aki alapítása óta tagja volt a magyar kommunisták pártjának, el kellett hagyja Magyarországot, ... Távozását kívánta Derkovits megörökíteni az Utolsó vacsorával, mely jelképes értelművé általánosodott, többszázezer progresszív gondolkodású magyar ember nehéz búcsújára utalt...”

(Pogány Ö. Gábor: Derkovits Gyula)

5. *Halottsiratás 1923*

vászon, olaj, 94,5×190 cm

„Keseregve nézegeti vázlatait. Van ezek között egy, amit 1920-ban a meggyilkolt Somogyi és Bacsó emlékére rajzolt. Most a téma nagyobbszabású kifejtésére készül... A holttest alatti lepedőt úgy rendezi, hogy a víz hullámain, a Duna hullámaint érzékeltesse a nézővel. Az áldozat testét lilásan kékre festi, amilyen a vízbe fúlt emberé. Kezén, lábán ott a kötél és körülötte a társadalom különböző típusai sorakoznak.”

(Derkovits Gyuláné: Mi ketten)

6. *Élet és halál 1923*

karton, tinta, gouache, 88,2×75,8 cm

„Túl a féktelen, vad, páni hajtóvadászaton csendes mozdíthatatlanságba mered a problémák problémája: Élet és Halál. Az ostorcsapás fája, a suhogó kancsuka sebeket mar. De borzasztó csak a dermedt, vérrel áztott, vonagló csend, melyben a lét örökös kérdései fogamzanak.”

(*Rabinovszky Máriausz: Derkovits Gyula*)

7. *Menekülés 1925*

karton, olaj, 51,2×72,7 cm

„Mít akart ezzel a zúrós vonallal ábrázolni? — kérdi tőle a bécsi kritikus. Menekülést — tolmácsolják a körülötte álló magyarok. Hát ezzel a sárgakék fénnel, mely kicsap a ló patái közül? Félelmet. Hát ez a rajz? Üldözik a menekülőt. Hát itt? Menekülnek. — Ósállat, ősember félelme, megbúvó szokése, torpanó riadása. Szélvész gyötri a fákat, vulkanikus kitörés duzzasztja fenyegetővé a dombokat: ember, állat rémült, menekül.”

(*Lesznai Anna: kritika az 1925. évi, Weihburg Galéria-beli kiállításról.*)

8. *Hídnál 1927*

papír, rézkarc, 25,2×29,6 cm

„Az expresszionizmus patetikus, hogy úgy tűnjék, mintha... egyetlen nagy lendülettel távolról kellett volna a dolgok közé vetnie magát, mivel a pátosznak ezzel a lendületével ki lehet ragadni a dolgokat a káosz örvényéből.”

(*Max Picard, sorait idézi Lukács György: Német realisták*)

9. *Ucca 1927*

vászon, olaj, 148×144 cm

„Késő őszi sugarakkal tüzesedett a Nap és élt a város. Valahol az ázott, legázolt végeken most véres szurony hegyével törték egymást árva, keseredett embercsordák, itt hiú életben tarkállódott a tér... Mint valami torz, óriási pofák, kérődztek a torz kapuszárnyak, s telt, ürült hangoskodott az utca... Görbült, elhervadt katona-koldusok és pávás, hegyke aszszonyok figuráját dobálták vissza az árulkodó tükörkirakatok... az egész tömeg, akár a ragyogó hab-hányás ömlött tovább a széles medrekben.”

(*Kassák Lajos: Játék*)

10. *Kintornások 1927*

vászon, olaj, 100×80 cm

„Itt a halál tövise, mélyen beleváj a művész szívébe, tépi és szaggatja testét. Nem tud megtisztulni és megbékélni a hitben, mint a damaszkuszi országot apostola, öneki élet és elmúlás, öröme és halálordítás, szere-

tetmeleg és gyűlölethajszja — ellentmondás marad, mely felett síró lélekkkel, összeszorított ajakkal, az örök kérdés kínjától kupolává dagadt homokkal áll és dolgozik.”

(*Rabinovszky Máriusz: Derkovits Gyula*)

11. *Én és a feleségem 1927*

papír, rézkarc, 29,5×23,5 cm

„Képet festeni annyit tesz, mint egy síkon, tehát két dimenzióban, tiszta festészeti elemekkel, vonallal és színsíkokkal, a síkot mint egyedüli monumentális formát, tiszteletben tartani. Festészetemet minden illuzionisztikus elemtől megszabadítani akarom, mert szerintem csak úgy jöhet létre erős festészet, ha tiszta festői formákkal dolgozunk, és festjük az élet jelenségeit mindenhonnan, hogy mentül intenzívebben tudjuk magunkat kifejezni.”

(*Derkovits Gyula ars poeticája 1927-ből*)

12. *Szülőevők 1929*

vászon, olaj, 66,8×50 cm

„... közli velem, hogy bemegyünk Pestre lakni... Hosszas keresgélés után, újsághirdetés nyomán, megnézzük a Hunyadi tér 10. számú ház padlásalakását. Gyulának tetszik. Montparnasse 10... — jegyzi meg nevetve. Boldog, hogy ilyen jó helyet talált. Egyedül lakunk a legfelső emeleten... Lakásunk apró ablakai a világítóudvarra nyílnak, a tűzfal és az ég egy darabkája néz be rajtuk... Nekem valószínűtlenül szép az, ami velünk történik. Otthonunk van...”

(*Derkovits Gyuláné: Mi ketten*)

13. *Halas csendélet 1928*

karton, kollázs, vegyes technika, 42×57,5 cm

„Mint homályos ködkép vonulnak el gyermekkorom emlékei... egy aszszony jött az udvarba és hangosan kiabálta — halat vegyenek, friss halat tessék! — Aztán odajött az ajtóba hozzánk... leterítette kendőjét, melyben halak voltak, a halak ezüstösen csillogtak rajta a napfényben... És úgy csillogtak, akár az ezüst, amit értük kellett adni...”

(*Derkovits Gyula önéletrajzi jegyzetei, MNG adattár*)

„... 1928 márciusában egy este füstölthalat vettem vacsorára. Az asztalra tiszta konyharuhát terítettem, elhelyeztem rajta a tányérokot, a kést és a halat. A hal pikkelyei a füstöléstől patinásan aranylottak a lámpa fényében. Gyula megbűvölten nézte és szemem láttam, hogy már komponál... a vacsoránkból csendélet lett.”

(*Derkovits Gyuláné: Mi ketten*)

- I. Menetelők, 44×49,5 cm
- II. Kaszafenő paraszt, 48,6×44 cm
- III. Kapudöngetők, 44,1×49,4 cm
- IV. Felkelő paraszt, 48,7×44 cm
- V. Dózsa a várjokon, 49,7×44 cm
- VI. Összecsapás, 44×50,4 cm
- VII. Leveretés, 44×49,8 cm
- VIII. Máglyák, 43,9×51,2 cm
- IX. Dózsa a tüzes trónon, 51,5×44 cm
- X. Verbóczy, 51,6×43,8 cm
- XI. Lőrinc pap, 51,2×43,9 cm
- XII. Leölt parasztok, 43,9×51,2 cm

„A fametsző Derkovits együtt lázad a lázadókkal, együtt dühödik és lendül velök az elnyomók ellen, és együtt szenved el velök a leveretés szörnyűségeit. Ősi hatalmi indulatok fékevesztett, gyilkos elszántsága hasítja, tépi, vagdossa a formát, szilánkos, cafatos darabokra. A fekete-fehér ellentétéből csupa hirtelen összecsapás robban. A látomás drámai izgalma annyira heves, hogy a történelmi esemény képei véres jelenné váltan döngetik szívünket...

A fametszetek stílusa sommásabb, egyenletesebb, mint Derkovits későbbi festői teljessége, de meggyőző erőben sokkal közvetlenebb annál.

... A Dózsa-lázadás érzelmi és eseménybeli brutalitásában két fél állott szemben egymással életre-halálra. Ez a szembenállás nem tűrt meg semmiféle közbenső árnyalatot, semmiféle kertelést, vagy simítgatást. Aki bírta, marta. Tehát képszerűen megláttatni, és átéreztetni is csak egészen elemi tagozású ábrázolás révén lehetett. Ilyen elemi tagozás a fehér-fekete árnyalattalan, éles elentéte. Fából késsel kimetszett, kemény rajzolatú, egyszerű formák kellettek ide. Félelmetes erejű látomások. Nem egy van közöttük, amelyben az alakok emberfölötti távlatok magasságába érnek. Vagy amelyen a vonalak, foltok ütemes lendülete roppant ívekben hullámozik végig a felületen. Vagy ahol a tömegek csatára szánt, ordító kétségbeesése, szabadságra törő rohama úgy viharzik, mint „egyet-földet rázó mennydörgés”. Vagy ahol a fekete és a fehér lobogó egybefonódásából a borzalmak pokoli ceremóniája kél, nagyobb dicsőségére sötét hatalmaknak.”

(Kállai Ernő: A Dózsa-sorozat fametszetei)

26. Gyökerek 1929

karton, tempera, 43,8×52 cm

„Mintha fái égből földnek nőnének. Majdnem minden kép felülnevezésből komponált, önkéntelenül nagyobb juszt adván így a földnek, mint mi körültekintgetők, felfelé kacsintók rendszeren juttatunk néki. De ez a földre irányultság — mely ennek a tudatos forradalmi léleknek öntudatalatti nyugalomcentruma — mégsem megbékélt, idillikus. Csak azt jelenti, hogy

miután évezredek hiába próbálták a földet égre eregetni, mint a sárkányt: ideje lenne az eget lekényszeríteni a földre, mely a miénk, 'kiből vétetünk s kibe visszatérünk mindannyian'."

(Lesznai Anna Derkovitsról)

27. Tüntetés 1930

papír, tus, 18,1×24,2 cm

„Munkát! Kenyeret!
Munkát! Kenyeret!
Jön a tömeg, a tömeg!
Mint a megriadt legyek,
röpülnek róla a kövek.
Szálló szikla, apró szikra,
mint ki a szemét kinyitja,
ha vasdorong ütötte meg.”

(József Attila: Tömeg)

28. Kenyérért II. 1930

papír, tempera, 47×55,6 cm

„Szürke és vörös

Vér és por,
Porból kiált hozzád a vér,
— testvér!
Vérrel tapasztja az alkotó a sarat,
vérből és porból
épül az új világ.
Száll a por, hull a vér
minden időben.
Gránit kockákra ömlik ki a
napi kenyér.
Sötét csizmák tapossák
arcodra a sarat,
proletár ez így meddig marad?!”

(Derkovits Gyula verse, MNG Adattár)

29. Őnarckép 1930

vászon, olaj, 35,5×31,8 cm

„Művészetét modern ‚szegények bibliájának’ szánta. Hadd lássák meg benne a tömegek saját sorsuk elviselhetetlenségét s hadd edzze őket a felismerés harcra. A kiváltságosak pedig hadd döbbenjenek jobb belátásra, vagy hadd vesszenek az öntudatra ébredt nyomorultak ostroma alatt. Ezért merítette témáit majdnem mindig a munkások, nyomorgók, elhagyottak, szenvedők, éhezők és fázók világából. A téma konok ismétlése azonban vallomás is volt az ő részéről s a maga lelki ítélőszéke előtt egyúttal politikai tettnek is számított.”

(Ártinger Imre: Derkovits Gyula)

30. Végzés 1930

vászon, tempera, 61×51 cm

„Derkovits Gyulát, a modern festői irányok egyik legtehetségesebb és legismertebb képviselőjét kilakoltatták Hunyadi téri lakásából, és miután egy napig még a rendőrségi fogda fedele alá juttatták, kitették az utcára . . . Rokkant, félkezére béna és beteg ember Derkovits Gyula. Ahogy beszél, szemei hol lázasan kiugranak, hol meg mélyen sülyednek vissza nagy sötét gödrükbe . . .”

(Mihályfi Ernő: *Festő az utcán*)

31. Téli viharban 1931

karton, tempera, ezüst porfesték, 80,6×61,6 cm

„Kipp, kopp szabad vagy
nem szabad, téli reggel
kopognak: csikordul
az ajtó, rajta az ismert
vendég, megint ő . . .”

Kipp, kopp kopik az
állad, pedig csak ajkaid
rágod . . .”

(Derkovits Gyula verse, MNG Adattár)

32. Munkanélküli 1931

papír, tus, 16,5×19,1 cm

„Nem tudod, ember vagy-e,
vagy pedig már állat . . .
Jobb, jobb ha állat vagy,
vadállat, ki tép, marcangol,
de éhen nem halhat.
De neked embernek kell
látnod kövér jóltáplált
pofákat és érezned, hogy
üresen kóvályog a béled.”

(Derkovits Gyula verse, MNG Adattár)

33. Dinnyevők 1932

papír, tus, 19,6×24,2 cm

„Aki hideg éjébe, falatot
nem talál gyomra éhére,
kinek gyomrába a nincs
ki-be jár, és benne az éj
hidege meghál . . .

.....

Aranyad csengése, vérem
keringése,
vérem keringése
aranyad élete"

(Derkovits Gyula verse, MNG Adattár)

34. *Kendős nő* 1932

papír, tempera, ezüst porfesték, 72,5×50,7 cm

„*Angyalföld*

Pohos jóllakott emberek, ott laknak az arany
oszlopok felett...

De mi rongyosok, itt lakunk
az angyalföld mögött, hol
porból épít tornyokat a szél...
A fák sem nőnek naggyá,
és az emberek is szegények.
Csak a szél épít porból
tornyokat és a meztelenek
zúgolódnak...

Kisgyerekek, prolik porban
gugolnak,
fölszállnak és ugrálnak.
Felettük a por mint az idő száll,
és ha jön a zivatar,
.....akkor minden a
sötét sárba ragad...

Este van, nap nem süt
már...
S idő így múlik, halad!
Míg a sötétség virradatra
meghasad..."

(Derkovits Gyula verse, MNG Adattár)

35. *Téli hajnal III.* 1930

vászon, olaj, 52×62,2 cm

”...
Nem látom a napot,
de érzem roppant súlyod.
De láttam én már napot,
mikor aranyad nem ért
egy marék homokot.

...
Érzem, hogy hullik vérem
a napod alatt de ez meg-
torlatlan nem maradhat”

(Derkovits Gyula verse, MNG Adattár)

36. Vázlat a Téli nap-hoz 1932

papír, tus, 15×20,2 cm

„*Feljön napunk*

Szenvedések mérhetetlen
mélységéből véressen
gőzölögve jön fel napunk.
És dübörögve hajt az égre, s
gyújt világoosságot a sötétbe.
Törj, zúzz, rombolj!
A sötétségért nem kár . . .
Minden csend pillanat, a
sánocdra halált és
szolgaságot tart . . .”

(Részlet Derkovits Gyula verséből, amelyet kivételesen datált
1932-es évszámmal, MNG Adattár)

37. Vasút mentén 1932

karton, tempera, ezüst porfesték, 72,2×101,2 cm

„Két munkás, egy férfi és egy nő baktat a sínek mellett, felettük, a képsík bal felső sarkában egy elsuhanó vonat mozdonyának kerekei látszanak. Finom barnás-szürkés tónusokból bontakozik ki a két fáradt alak, mély rokon barnákkal öleli körül őket a föld színe és szinte taszít, olyan rideg-hideg a mozdonykerekek ezüstje. Tiszta helyzetkép. Az élet lehetőségai suhannak el így ma a munkássorban élő emberek mellett. Nincs itt semmi deklamáció, tendencia, csak emberi igazság, festői élmény és színekben kifejezett élet. És mégis forraló! Forraló, mint a sorsunk . . .”

(Dési Huber István: *Két magyar festő*)

38. Kivégzés 1932

vászon, olaj, tempera, 62,2×47,2 cm

„Mert élni az életet és ugyanakkor művészetté tenni, vagyis: a Derkovits képén lévő halálraítéltnek és ugyanakkor Derkovitsnak lenni, aki a képet festi, csak ritkán adatik. Ő is oda volt kötve a cölöphöz, s ha nem puszkával, más módon őt is kivégezték. Mindaz a téma az ő saját élete, saját szenvedése, saját rabsága, egyúttal milliókéval azonos; de ő kiválasztott köztük a prófétai szóra, mely olyan 'mintha égő tűz volna szívemben, az én csontjaimban reszketve, és erőlködöm, hogy elviseljem, de nem tehetem'; az 'itt állok, másképp nem tehetek' szava.”

(Fülep Lajos: *Derkovits Gyula*)

39. Nagyvágók 1932

papír, tus, 19,6×22,6 cm

„Nem tudod ember vagy-e
vagy pedig már állat”

(*Derkovits Gyula verstörédéke*)

„Az állat-téma mindig is fontos szerepet töltött be Derkovits képi világában... A téma jelentése többszörösen átalakult... 1930 után az állat a proletár vagy a polgár képzetével azonosul, szimbolikusan velük azonos jelentésű: felfegyverzett gyilkos, vagy veszélyeztetett áldozat...”

(Körner Éva: *Derkovits Gyula*)

40. *Kikötött paraszt 1930*

papír, rézkarc, 25×19,8 cm

„... mindig a nincstelének szenvedéseit festi, de önmagát éli át minden nincstelenségben... Ő az aki valóban magában hordta és megtestesítette osztályát, mindez azonban számára nem 'vállalt feladat', társadalmi meggyőződése nem didaktikusan előadandó eszmei tartalom, nem 'tendenc művészet' az övé; ő az aki önmagát festi... Derkovits egyéni lírájában inkarnálja osztályát és annak életét...”

(*Lesznai Annát idézi Dési Huber István*)

41. *Alvó nő 1932*

karton, tempera, 50,8×72,7 cm

„A felesége egyszerű lány volt, modellt állt szobrászoknak és festőknek, úgy ismerkedtek össze, 1920-ban vette el, azóta az asszony önfeláldozással ápolja, gondozza a beteg festőt. Sokszor eltartotta, elment megint modellnek, vagy elment sürolni, mosni, ha másképp nem tudtak pénzt szerezni.”

(*Mihályfi Ernő: Művész az utcán*)

42. *Artisták 1933*

vászon, olaj, arany és ezüst porfesték, 98×105 cm

„Bilincseink panaszkodnak,
börtönünk falára feljön a nap, és porrá
zúzza azt!

...
Béklyós kezeim felemelem
és bilincseimet rajtad
töröm széjjel én...”

(*Derkovits Gyula verstöredéke, MNG Adattár*)

43. *Nemzedékek 1932*

vászon, olaj, arany és ezüst porfesték, 103×77,8 cm

„...vörös fedelű könyvet olvas egy munkás — ő maga. Feje mögött tükör, benne gyermeket etető munkásnő, hátul a falon nagyszakállú férfi képmása — Marx mint ő. ... az egymás mögött, egymás fölött elhelyezkedő fejek a nemzedékek egymást váltogatását, egymás folytatását érzékeltetik. Festők... egy egyszerű köznapi tényt emelt magasra... kiemeli esetlenségéből, s a különös, a nem mindennapi az ábrázolt legbensőbb karakteréből... áll elő.”

(*Dési Huber István: Két magyar festő*)

44. *Téglahordó* 1932

papír, tus, 26,7×12 cm

„Az 'építők' témáját hosszan variálta Derkovits... Ezúttal egy sűrűbb vízszintes-függőleges rácsrendszer lehetőségei érdekelték, amelyben a munkásnak és tevékenysége tárgyának eggyé lényegülését közvetlenebbül érzékeltethette... A kompozíciós tényezők: a hordozott téglalahalom, mely mintegy a munkás törzsét alkotja, vele azonosul, de erő kifejtésének tárgya is... az Építőkben... az állványzat, a létrák és a téglák alkotják az eszmét sommázó geometrikus vázat.”

(Körner Éva: *Derkovits Gyula*)

45. *Hidépítők* 1932

vászon, olaj, ezüst porfesték, 119,2×82,5 cm

„Ezüst színű vastraverzek hálózák be... a kép teljes felületét, közöttük derékig meztelen munkások. A munka keménységét, fárasztó voltát a képen semmi nem érzékelteti, de az emberi test és acél testvériségét demonstrálja a szerves kompozíció... Derkovits szívesen használta fel az ezüstöt és néha az aranyat is... Ezekkel mintegy rangot adott képei tárgyának, a dolgozó embernek.”

(Bortnyik Sándor: *Derkovits Gyula*)

46. *Hajókovács* 1934

vászon, olaj, ezüst porfesték, 101×83 cm

„Új mítosz van itt jelen, csupa feszültség minden, végtelenül egyszerű, szinte lefojtott érzelemben, roppant arányú új világ közellétét érezzük. Az alakulóban lévő munkásmítoszt szebben még senki nem fejezte ki.”

(Dési Huber István: *Két magyar festő*)

47. *Dunai homokszállítók* 1934

vászon, olaj, ezüst porfesték, 148×144 cm

„A dunai homokszállítók a tanulmányok és képek hosszú sorának eredményeként született meg, és ezek a tanulmányok nemcsak a kompozíció érlelődésének folyamatát mutatják, hanem Derkovits szenvedélyes ragaszkodását is a témához. Az újpesti hajógyár, a rakpartok, a hajók, a Duna látványa, pezsgő eseményei mágnesként vonzották a depresszió és magány szomorú élményei közepette, és új szimbolikájában ez lesz élete színtere... Az egyszerű és alapvető munkálatokban az eredménytelen és torz esztendők során valami valódit: az élet legfontosabb zálogát fedezte fel.”

(Körner Éva: *Derkovits Gyula*)

48. *Híd télen 1933*

papír, tempera, ezüst porfesték, 121×83 cm

„A kétoldalt határoló elemek révén a jelenet tere színpadszerű lesz, hogy egy, csak a lényeges szereplőket — személyeket és tárgyakat — felsorakoztató, csak a valóság lényeges mozzanatait sűrítő jelképes teret alkosson, ... Az antagonisztikus világ valamennyi fontos momentuma az eddiginél komplexebb viszonylatba kerül ... a derkovitsi 'emberi tragédia' fináléjában valamennyi fontos szereplő felvonul.”

(*Körner Éva: Derkovits Gyula*)

49. *Anya 1934*

vászon, olaj, ezüst porfesték, 64,5×56 cm

„Az Anyaság című vásznon terjed, szélesedik az érzés: azonosíttá válik, felismerésévé az életkeletkezés szorongó nagyságának ... Az Anya Derkovits [egyik] utolsó festménye ... Állati szeretet, görcsös ragaszkodás, elmúlás és újjászületés a mindent megsemmisítő anyai szeretetben ... Szédület van benne, az élet és halál szédülete, melyben a véges és az örök egymásba örvénylik.”

(*Ártinger Imre: Derkovits Gyula*)

50. *Derkovits Gyula*, a festő csendben, szerényen és nyomorban halt meg, — pontosan úgy, ahogy élt. Ne szépítsük a dolgot: Derkovits Gyula éhenhalt. ... Festett néhány képet, melyeket sosem felejt el az, aki látta, magát a festőt azonban meglehetősen elfelejtették. ... Nem ismertem személyesen Derkovits Gyulát, de láttam néhány képét és ezek sokkal többet árultak el személyéről, mint egy-egy felületes beszélgetés. ... Megtudtam belőlük azt is, hogy ez a művész nemcsak nagyszerű festő, hanem költő is, sőt ami még ennél is több, ember.”

(*Bálint György: A festő halála*)